

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses
õppekeskkonnas”

Anete Mäemets

**LAPSEVANEMATE HINNANG OMA KASVATUSALASTE OSKUSTE
TÕSTMISE VAJALIKKUSELE JA VÕIMALUSTELE LASTEAIAS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Anu Leuska

Narva 2023

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Anete Mäemets

(töö autori allkiri)

Mina, Anete Mäemets,

(sünnikuupäev: 09.10.1999)

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lapsevanemate hinnang oma kasvatusalaste oskuste tõstmise vajalikkusele ja võimalustele lasteaias“, mille juhendaja on Anu Leuska, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktis 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas,

14.05.2023

Summary

The topic of this thesis is: "Parents' evaluation of the necessity and possibilities of improving their educational skills in kindergarten". In their daily work, teachers have encountered parents whose behavior and communication with the child is sometimes not in accordance with the child's age development. Such behavior may be the result of poor educational knowledge. Therefore, it can be said that the topic of parents educational awareness is very relevant. The above leads to the research problem: parents need more counselling and support regarding the development and upbringing of their child. The aim of this thesis was to find out parenting skills and the role of kindergarten in the developing of these skills according to parents' evaluation in accordance. In the theoretical part of the thesis an overview of various educational starting points, including the child's growing environment and parenting methods, as well as the kindergarten's opportunities and cooperation to provide educational starting point is given. The topic is important because both the family and the kindergarten form the main growth environment of a kindergarten-aged child, and it is important that partnership and cooperation prevail between the two parties. The quantitative method was used in the research. A questionnaire was used to collect data. Analyzing the research results revealed that parents value their parenting skills, which need to be improved. The majority of parents see that the kindergarten plays a big role in educational counselling, but there were also those who did not think so. Parents mainly expect from the kindergarten to cooperate which includes regular feedback about the child, direct guidance, recommendations and practical examples. Based on the research results, the following conclusions can be drawn:

- Parents assess their parenting knowledge as sufficient, but still consider it is necessary to improve it
- The majority of parents consider the role of kindergarten in the development of parenting skills important;
- Parents expect regular feedback from the kindergarten about their child, which includes, among other things, instructions and recommendations in the field of education and practical examples of how to deal with one or another situation at home;
- Parents are interested in educational trainings organized by the kindergarten;
- The counselling provided by the kindergarten is appreciated by majority of parents who participated in the research, while there were also those who believe that the counselling has been insufficient.

Sisukord

SISSEJUHATUS	6
1. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
1.1 Kasvatus	8
1.2 Kasvatusstiilid	10
1.3 Lapse kasvukeskkond	12
1.4 Lasteaia võimalused lapsevanemate toetamisel ja koostöö lapsevanematega	14
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	18
2.1 Meetodi valik ja kirjeldus	18
2.2 Uurimisprotseduuri kirjeldus	18
2.3 Valimi kirjeldus	18
3. UURIMISTULEMUSED	21
3.1 Lapsevanemate hinnang oma kasvatusoskustele	21
3.2 Lapsevanemate kasvatusoskuste arendamise vajalikkus	23
3.3 Lapsevanemate kasvatusalase nõu ja toe saamise allikad	25
3.4 Lasteaia roll ja võimalused lapsevanemate kasvatusalasel nõustamisel	26
ARUTELU	34
KOKKUVÕTE	38
ALLIKAD	40
Lisa 1	45

SISSEJUHATUS

Kaasaegne maailm esitab kõigile lastega tegelejatele mitmeid erinevaid väljakutseid: eelkõige lastevanematele, kes panevad lapse arengule esmase aluse ja kujundavad kodust kasvukeskkonda läbi isiklike väärtushinnangute.

Kiirelt muutuv ühiskond põhjustab lastevanematele tihti raskusi laste ja nende probleemide mõistmisel. Kui täiskasvanutel puuduvad teadmised lapse arengu seaduspärasustest ja ealistest iseärasustest, võib kergesti juhtuda, et keskendutakse nii lasteaia kui ka kodus eeskätt +lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse kujundamisele, aga alusmüür jääb ladumata. Enamus lastevanematel puudub pedagoogiline väljaõpe ning lapsele head soovides võivad käituda viisil, millega tehakse lapsele hoopis karuteene. Lastele arengueesmärke seades tuleb silmas pidada, et laps peaks nende saavutamiseks piisavalt pingutama ja saaks kogeda eduelamust. Tundub, et kohati seavad täiskasvanud oma lastele kõrgemaid eesmärke kui iseendale (Tuuling, 2013).

Lapsevanemaks saamine toob endaga paratamatult kaasa õppimise. Õppimine lapsevanema rollis on pidev ja oluline ning jääb kestma ka siis, kui laps on täiskasvanuks saanud, mistõttu lapsevanema rolliga kaasnev õppimine on läbi elu kestev (Kullaste, 2012).

Igapäevases töös on õpetajad kokku puutunud lastevanematega, kelle käitumine ja suhtlemine lapsega ei ole mõnikord kooskõlas lapse ealise arenguga. Näiteks: vanem ei suuda end kehtestada, puuduvad piirid, lastele antakse otsustada nende eale mitte sobivaid asju. Selline käitumine võib tuleneda vanemate ebapiisavatest teadmistest kasvatusküsimustes. Seega võib öelda, et lastevanemate kasvatusteadlikkuse teema on igati aktuaalne.

Ülaltoodust tuleneb uurimisprobleem: lastevanemad vajavad rohkem nõustamist ja tuge oma lapse arengu ja kasvatamise küsimustes.

Töö eesmärk on välja selgitada lastevanemate kasvatusoskused ja lasteaia roll lastevanemate kasvatusoskuste arendamisel vanemate hinnangul.

Peamised uurimisküsimused:

- Milline on vanemate hinnang oma kasvatusoskustele?
- Kuivõrd vajalikuks peavad lastevanemad oma kasvatusoskuste arendamist?

- Kust lapsevanemad saavad ja soovivad saada kasvatusalast nõu ja tuge?
- Milline on lasteaia roll vanemate kasvatusoskuste arendamisel ning millised on vanemate ootused?
- Kuidas vanemad hindavad lasteaia võimalusi nende toetamisel ning kasvatusalasel nõustamisel?

Uurimistöö koosneb teoreetilisest ja empiirilisest osast. Töö teoreetilises osas annab autor ülevaate kasvatusmõistest, kasvatusmeetoditest ning vanemate kasvatushoiakutest. Teises, empiirilises osas, kirjeldab autor läbiviidud uuringut, analüüsib uuringutulemusi ja teeb järeldusi.

Uuritavaks kontingendiks on juhuvalimi alusel vastanud 3-5-aastaste laste vanemad. Kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit.

Andmekogumise meetodiks on kirjalik küsitlus, uurimisinstrumendiks on ankeet.

1. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Kasvatus

Kasvatus on inimese arengu sihikindel suunamine ja mõjutamine, tema ettevalmistamine eluks ja tööks, samuti isiksuse kõlbeliste omaduste kujundamine. Kasvatusel on tihe seos hariduse ja õppimisega. Eristatakse perekonnakasvatust, ühiskondlikku kasvatust ja enesekasvatust ning kasvandike vanusest lähtudes koolieelset kasvatust, kooliealiste kasvatust ja täiskasvanute kasvatust. Kasvatustööd teevad peale haridusasutuste ka massikommunikatsioon, perekond ja teised last ümbritsevad isikud. Kasvatusele lisaks mõjutavad inimest pärilikkus ja teda ümbritsev keskkond: nt toimib kasvatus korraga organisatsioonilisel, psühholoogilisel ja sotsiaalsel tasemel. Kasvatus ja haridus olid mõistena olemas juba enne igasugust teadust ning teadustermineks said nad tunduvalt hiljem. Nüüdseks peab tõdema, et kasvatus on teadusmaailmas ohustatud mõiste, kuigi see on meie kultuuri ja igapäevaelu osa. Kasvatuse kaudu saab inimene harituks. Kasvatus on täiskasvanu vastutus uue põlvkonna suutmise ees kanda edasi kultuuri ja tsivilisatsiooni, see on sissejuhatus ellu (Kuurme, 2020).

Lapse kasvamist suunatakse väljastpoolt ning eesmärgistatult. Välised mõjutused saab tinglikult jagada kolme rühma:

- 1) teadmised (täppisteadused-loodusteadused, inimesetundmise teadused ja kultuurilis-ajaloolised teadused);
- 2) kunst (kujutav, plastilised ja kõnelis-muusikalised kunstialad);
- 3) sotsiaal- praktilis- tegevused (liikumine ja käeline tegevus) (Tuulik, 2011).

Oluline põhimõte on see, et lapse kasvamine ja areng on stardipunkt kasvatusele ning kasvatus väliselt aitab ja toetab seda (Tuulik, 2011).

Kasvatusest saame rääkida sel juhul, kui tegemist on kasvatusliku mõjutamisega vanemate või teiste täiskasvanute poolt, eesmärgiga arendada lapses neid võimeid, omadusi, moraalseid ja esteetilisi suhtumisi, mida peetakse oluliseks. Kasvatustegevuse puhul on peamiseks eesmärgiks lapse laiapõhjaline areng, mis sünnib lasteaia ja lapsevanemate koostöö

tulemusel (Peterson, Suur ja Õun, 2010).

P. Meresmaa (2017) viitab endisele Eesti haridus- ja riigitegelasele Peeter Põllule (1878-1930) ja ütleb, et kasvatus on teadlik sihipärane tegevus, et arendada lapses kehalisi ja vaimseid ühiskonnas kehtivaid väärtusi. Selles peitub kogu inimkonna elu-eesmärk.

Kaasajal väidavad lapse kasvatusküsimustes pädevad üliõpilasi koolitanud Eesti kasvatusedlased, et õppimine on pidev uute mõistete ja tähenduste omandamine, mis kutsub esile suhteliselt püsivaid arengumuutusi. Nad lisavad, et õppimisel saadud kogemuse tulemusena juurduvad püsivad muutused käitumises. Õppida võib katse-eksituse meetodil, samuti vaatluse teel. Õppimine- see on eelkõige infotöötlus lapse poolt tema oskustest lähtuvalt (Veisson, Nugin, 2009).

Samuti tuuakse esile infotehnoloogia olulisust ja mõju lapse arengule. Lastest saavad meediatarbivad juba üsna varakult (esimese eluaasta jooksul). Eelkooliealiste laste oskus ja võime ekraani vahendatud sisust aru saada on vähese elukogemuse, piiratud kognitiivsete võimete tõttu üsna keeruline protsess. Nad on võimelised ekraani vahendusel õppima juhul, kui nt nutiseadme kasutamisse on ka kaasatud täiskasvanud (Nevski; Vinter, 2015).

Loone Ots väidab, et tänased lapsed on targad. Ta kirjutab, et koolieelikute intelligentsus on tõusnud seitse korda ja see on toimunud viimase 30-40 aasta jooksul. Lapsed saavad teadmisi nii raamatutest, telesaadetest, mängudest ja arvutiprogrammidest. Last õpetab täiskasvanu ja seda eelkõige oma eeskuju najal. Laps ja vanem peaksid õppima koos: täiskasvanu suunab last vastuseid leidma. Ta lisab, et last ei tohiks sundida vägisi õppima. Vajadusel tuleb olla kannatlik ja oodata kuni lapsel tekib huvi mõne teema vastu (Ots, 2009).

Lapsevanemad usuvad enamasti, et nad on head kasvatajad ka siis, kui lapsevanemad soovivad olla leebed, lubades lapsele kõike, jättes kõrvale keelud ja piirangud. Sellise lähenemise taga võib olla aga soov lapsele meeldida, olukorras, kus vanem ei ole valmis taluma lapse vihastumist, jonnimist ja kurvastust. Seejuures lubatakse lapsel ise otsuseid langetada, adumata seda, et lapse arengutase ei ole iseseisvateks otsusteks valmis ning see soodustab hoopis abitust. (Vanemlus ja erinevad kasvatusstiilid, s.n.)

Kui vanem ei ole valmis taluma lapse kurbust või vihastamist ning käitub nii, nagu eelnimetatud emotsioonid oleks midagi ebaõiget ega luba lapsel neid tundeid kogeda, saavad vanemad lapsele sõnumi, et see osa lapsest ei ole aktsepteeritav. Kui laps jäetakse üksinda tegema otsuseid, mille ulatus ei vasta lapse arengutasemele, ei ole laps võimeline ise oma selgitusi vaagima ning õiget otsust langetama. Sellise lähenemise kaudu lükkab vanem kogu kasvatamise vastutuse lapsele, jättes lapse liiga suurt koormat kandma (Kraav, 2011).

Rebane (1997) on juba pea 30 aastat tagasi välja toonud, et selline kasvatuslik lähenemine, mis põhineb lapsele kerge elu võimaldamisel, on ekslik, sest nõ kerge elu puhul ei talletata mälus soovide mittetäitumisi ning võistlusi raskustega ega nendest üle saamise kogemusi. Ta lisab, et kui neid kogemusi mälus ei ole, juhib aju igasuguste elus ettetulevate raskuste puhul inimese kergemale vastupanuteele, milleks võivad olla ka looderdamine, alistumine või kuritegevuslik käitumine, sest lapse mälus on kogemusi ainult nendest tegevustest, mis nõuavad vähest energiakulu ning harjumus kõike kergelt saada.

Kropp (2001) on välja toonud viis faktorit, mis kõige tugevamalt mõjutavad laste kasvatamist, milleks on:

- 1) alateadlikud mälestused vanemate endi lapsepõlvest;
- 2) teadlikud mälestused, oma vanemate käitumisnäited, kasvatamise ajal pealt kuulnud sosinad ja vestlused;
- 3) televisiooni, kino ja raamatute põhjal loodud ettekujutus laste kasvatamisest;
- 4) sõprade ja ühiskonna ootused ja standardid;
- 5) igasugustest erinevatest allikatest pärinevad nõuanded.

Seega saab öelda, et kasvatus hõlmab endas teadlikku lähenemist lapse kujundamisel ja suunamisel, kuid kasvatuslikud lähenemised võivad olla väga erinevad. Järgmises peatükis antakse täpsem ülevaade erinevatest kasvatusstiilidest, mis ilmestavad võimalikke kasvatuslikke lähenemisi.

1.2 Kasvatusstiilid

Vanemate kasvatusstiilid on tõenäoliselt väga erinevad ning mitmetahulised, hõlmates erinevaid faktoreid, alustades vanemate enda taustast ning varasematest kogemustest. Väga

üldistatult lähenedes võib laias laastus jagada kasvatusstiilid kahte kategooriasse – 1) nõudlikkus või distsipliin lapse suhtes ning 2) toetus või soojus, mida täiskasvanu lapsele jagab. Tegemist on üldistatud lähenemisega ning järgnevalt on toodud nende variatsioonide kohta põhjalikumat käsitlust.

- Autoritaarset kasvatusstiili kasutav vanem on tugeva distsipliini, kuid madala toetusega. Ta on range ning karm. Laps kuuletub talle peamiselt seetõttu, et ta tunneb hirmu. Toetus lapsele on vanema poolt aga üsna vähene. Vanem ei arvesta lapse ealiste iseärasustega ning sellega, et nõudmised lapsele ei pruugi olla eakohased. Selline vanem peab õigeks seda, et laps allub temale ja ainult lapsevanem ise teab, mida laps tegelikult vajab (Tarkvanem, 2015).

- Mittepühendunud, hooletusse jätva vanemlusstiili puhul on puudulikud nii distsipliin kui ka toetus lapsele. Lapsevanem on küll lapse elus olemas ja suudab mingil määral rahuldada lapse kõige esmaseid vajadusi, kuid nende vahel ei ole lähedast suhet. Sageli pole vanemal aega ega ka oskust lapsega koos olla, huvi tunda tema tegemiste ja soovide vastu ja talle kasvamiseks vajalikke piire seada. Vanema ja lapse omavaheline suhtlus on tavaliselt üsnagi pealiskaudne (Tarkvanem, 2015).

- Vastupidiselt autoritaarsele vanemale pakub järeleandlik, kõikelubav lapsevanem lapsele palju toetust, kuid temale piiride seadmine ei õnnestu. Selles perekonnas määrab laps ise selle, millised reeglid kehtivad. Vanem surub oma vajadused alla, sest esmatähtsad on tema jaoks lapse vajadused. Elatakse ainult lapse nimel ja täidetakse peaaegu kõik tema soovid – sealhulgas ka need, mis ei ole vanemate põhimõtetele vastavad (Tarkvanem, 2015).

- Autoriteetset kasvatusstiili, mis kombineerib omavahel distsipliini soojuse ja vastutulelikkusega ning kõrge toetusega, peetakse mitmete teadusuuringute kohaselt kõige tõhusamaks. Autoriteetne vanem kasutab rohkem lapse tunnete peegeldamist, mida seostatakse lapse suurema eneseregulatsiooni võimega. Läbi selle õpib laps kiiremini enda tundeid juhtima ning ka käitumist analüüsima (Tarkvanem, 2015).

Eelnevalt on välja toodud neli kasvatusstiili koos selgitustega, kuid päriselt ei pruugi olla kõik must-valge. Kindlasti on ka olukordi, kus kasvatuslikud lähenemised muutuvad elu jooksul või kasutatakse mitmest stiilist erinevaid komponente kombineeritult, aga see ei tähenda, et nende mõju lapsele muutuks. Omavahel vastastikku mõju avaldavad ka

kasvatuslik lähenemine ja lapse kasvukeskkond. Järgmises peatükis on täpsemalt käsitletud saanud lapse kasvukeskkonna temaatika.

1.3 Lapse kasvukeskkond

Psühholoog V. Kolga (1998) on öelnud: „Laps ei saa valida keskkonda, kuhu sündida. Keskkond on talle ette määratud mitmete parameetrite järgi. Lapse arengut hakkavad määrama füüsiline keskkond, tsivilisatsiooni tüüp, riiklik korraldus ja ühiskonna arengutase. Neid ja teisi samalaadseid keskkonnafaktoreid ei suuda kontrollida ei vastsündinu ega ka tema vanemad.”

Hetkel kehtiva koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt (2008) on õppimine elukestev protsess. Laps õpib matkimise, vaatlemise, harjutamise ja mängu kaudu jne, selle tulemusena tekivad muutused hoiakutes ja käitumises, samuti arenevad uued oskused. Last ümbritsevad täiskasvanud peavad looma arengut soodustava kasvukeskkonna. Seeläbi õpib laps kavandama ise oma tegevusi ja tegema ka valikuid. Tal tekib võimalus seostada uusi kogemusi varem omandatud teadmistega. Muidugi on oluline tunda rõõmu enda ja ka teiste õnnestumistest, samuti tulla toime ebaõnnestumistega.

Arengukeskkond on lapse isiksuse kujunemisel olulise tähtsusega. Laste arengut soodustab keskkond, mis on turvaline ja ülemäärase stressita, see tähendab ka üleplaneerimise vältimist. Sellises keskkonnas kasvavatest lastest hoolitakse ning arvestatakse nende arvamusega. Lapsi kaasatakse kasvukeskkonna kujundamisse ja arvestatakse lapse eripäradega. Väga oluline on muidugi kasutada ea- ja arengukohaseid mängu- ja õppevahendeid (Harro- Loit, 2017).

Lapse esmaseks kasvukeskkonnaks on kodu ja mõjutajateks vanemad, õed-vennad, samuti vanavanemad ja kaugemad sugulased vastavalt sellele, kui tihti laps nendega kokku puutub (Graig, 2000).

Need inimesed tagavad talle ühelt poolt tema kasvamiseks ja arenguks hädavajaliku materiaalse keskkonna, sh toidu, peavarju, rõivad, kuid ka materiaalsed vahendid, mis võimaldavad lapsel end teistega võrdse ühiskonnaliikmena tunda. Teiselt poolt loob perekond lapse arenguks vajaliku vaimse keskkonna, kus laps erinevate inimestega suheldes omandab esmased kogemused. Oma lähedaste kaudu tekivad lapsel ühiskonnas aktsepteeritavad

väärtushinnangud. Keskkond, milles laps igapäevaselt viibib, annab talle aluse käitumismustrite kujunemiseks ning on määravaks teguriks sotsiaalses, emotsionaalses ja vaimses ringis (Nugin, 2005).

Kodul ja perekonnal on tähtis osa lapse arengu kujundamisel. See võib olla arengut soodustav, aga ka pidurdav. Ene-Margit Tiit (2001) toob välja järgmised aspektid, mis lapse arengut soodustavad:

- 1) majanduslik olukord, mis peaks olema piisav selleks, et kindlustada arenguks hädavajalikku materiaalselt keskkonda;
- 2) sotsiaalne seisund, et laps tunneks end teiste lastega võrdsena;
- 3) suhtluskogemused, mille tulemusena peaks laps saama piisavalt lähedastega suhelda.

Last kasvatab see osa tegelikkusest, kes või mis on talle kõige lähemal (Kera, 1999). Iga laps on koduse kasvatuspeegel. Kuidas ta käitub või välja näeb, tema suhtumine kaaslastesse, eneseteenindusoskused, kultuur-hügieeni ja kultuurse käitumise harjumused – see kõik sõltub ennekõike kodusest kasvatuspeeglist. Lapse kasvamine ja arendamine toimub seega kõige paremini pere keskel, kuid sageli viiakse ta juba varakult lasteaeda (Kera 1995).

Vanemate hoiakud, arvamused ning teod mõjutavad last kogu tema järgneva elu jooksul (Tuulik, 2009). Praeguse ühiskonna tavapärasemaks kasvatuspeegliks on ülehoolitsemine, mis võib minna märkamatuks üle piiride. Selle tagajärjel muutub laps vanemast sõltuvaks, mis omakorda vähendab lapse toimetulekuvõimalusi (Kesanurm, 2012). Tegevuste lõpuni viimiseks kasutatakse motiveerimist. Eristatakse sisemist (lapse huvi ja tahe iseseisvalt tegutseda) ja välimist motivatsiooni (see aitab jõuda soovitud lõpptulemuse saavutamiseni). Uuringud on näidanud, et kui inimesed tegelevad sisemisest motivatsioonist lähtuvalt, siis on kaasamise kvaliteet ja tulemused paremad. Kui lapsel puudub sisemine motivatsioon, siis tuleb motiveerida välimiselt (taskuraha, komm, kiitus jne (Li, 2022)).

Lapsed omandavad teadmisi vanemate, õpetajate ja eakaaslaste kaudu, kuid lapsevanemad on need, kes vastutavad oma lapse tervise ja heaolu eest ning pühenduvad tema arengule (Gelfer, 1991). Lapse kasvatamine nõuab täiskasvanutelt kasvamisest koos lapsega. Kinnunen on jaganud ühte oma mälestust lastekaitse konverentsilt, kus tuntud lastepsühhiaater alustas oma sõnavõttu, öeldes: "Tänapäeva lastele tuleb tagasi anda usk oskavatesse, tugevatesse ja tarkadesse vanematesse." Siinkohal võib selle üleskutsega nõustuda. Võttes täiskasvanutena

vastutuse, laseme oma lastel olla lapsed, anname neile terveks eluks kaasa hindamatu pagasi – turvalise ja õnneliku lapsepõlve (Kõnnussaar, 2009).

Tänapäeval kogevad lapsevanemad tugevat survet pereelu ja palgatöö nõudmiste tasakaalustamisel. Samal ajal on laste kasvatamine muutunud järjest keerukamaks (Suur, 2014). Peep Leppik (2009) on pööranud tähelepanu asjaolule, et keeruliste sotsiaalsete ja majandustingimuste tõttu on paljud vanemad löönud käega laste arendamisele ning kasvatamisele.

Kodukasvatuse all ei mõisteta mitte selgelt eesmärgistatud tegevust kujundamaks lapses teatud kindlaid omadusi. Oma tõekspidamiste, uskumuste, lapsepõlvest pärinevate mallide ning elu jooksul väljakujunenud hoiakute mõjul astub vanem oma lapsega teatud laadi suhetesse, loob perekondliku õhkkonna ja reageerib lapse tegevusele – vanem kasvatab oma last nii vahetutes suhetes temaga kui ka kogu perekultuuri kaudu (Kraav, 1998).

Lapsevanemad on oma laste kõige esimesed kasvatajad. Samas veedavad lapsed suurema osa oma päevast lasteaias. Seega on eelkoolialise lapse peamiseks kasvukeskkonna kujundajateks tema perekond ja lasteaiasõpetajad. Lasteaia ja perekonna vahelises tihedas koostöös on võimalik lapse jaoks luua tema arengut igati soodustav kasvukeskkond. Tähtis on lähtuda igast lapsest kui isiksusest, arvestades tema eakohaseid vajadusi (Senge, 2009).

1.4 Lasteaia võimalused lapsevanemate toetamisel ja koostöö lapsevanematega

Laste ja perede arengukavas 2012-2020 (2011) sätestatakse, et Eesti on positiivset vanemlust toetav riik, kus pakutakse vajalikku tuge laste kasvatamisel ja vanemaks olemisel, et parandada laste elukvaliteeti ja tulevikuväljavaateid. Lapse varajases eas mõjutab vanemate kasvatuspraktika lapse tulevikku rohkem kui muud tuntud sotsiaalsed näitajad. Olgugi, et enamik vanematest soovivad pakkuda oma lastele parimat, ei sünni vanemlikud oskused koos lapsega, vanemaks on vaja õppida ja kasvada. Siinkohal on vanemate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamisel haridusasutustel täita oluline roll.

Praeguseks on lapsevanema roll suuresti muutunud. Varem õpetas õpetaja lapsevanemat, kuidas oma lapsega tegeleda. Praegu on lapsevanemad laste jaoks kõige tähtsamad. Hetkel on vanemad ja õpetaja võrdsed partnerid, kes toetavad teineteise kasvatustööd ning peaksid tegema lapse arengu nimel koostööd (Tähtla, 2015).

Koostöö on olukord, kus püütakse leida viis, mis võimaldaks arvestada erinevate osapoolte huvidega. Koostöö puhul on oluline pooltevaheline mõistev suhtumine ning teineteisest arusaamine (Deutch, 2006). Demokraatlikus ühiskonnas aktiivselt osalemise põhialuseks on hea koostöö ja suhted. Mida ühtsem on lapse kasvatusel tegelev võrgustik (õpetaja, laps, lapsevanem), seda tugevam on selle mõju lapsele arengule. (Skogen & Holmberg, 2004; Lukk, 2007; Tuul, 2017).

Viimasel aastakümnel rõhutatakse kodu ja lasteaia koostöö olulisust, samas on leitud, et selle teostamine on suhteliselt keeruline. See võib olla veelgi raskem teatud olukordades, nt maapiirkondades või puudub õpetajatel ametialane pädevus, lapsel pole vanemaid või vanematel on piiratud arusaam hariduse tähtsusest. Sageli on nii, et vanemad on kaasamise suhtes passiivsed ning kalduvad usaldama õpetajaid (Zhang, Yu ja Guo, 2021).

On ülimalt vajalik, et lapsevanemad, kool ja kogukond üksteist tundma õpiksid ning oma suhteid ümber korraldaksid. Õpetajad peavad saavutama lapsevanematega usaldusliku kontakti ning hakkama sihikindlalt koostööd tegema, et kaasata vanemaid laste arengut maksimaalselt toetama ja õpipotentsiaali ära kasutama. (Skogen & Holmberg, 2004; Fullan, 2006).

Ginter (2011) on välja toonud järgmised koostöövormid, mida saab rakendada: lapsevanemate koosolek, telefonivestlused, infopäevad, perevestlus, arenguestlus, kodukülastus, e-kiri, lasteaia külastamine, lahtiste uste päev, ühisüritused, koolitused lapsevanematele, kasvatus- ja tugikomisjon, ühiskoolitused lapsevanematele ja õpetajatele, infovoldikud/stendid, küsitlused, lapsevanem abiõpetajana tegevuses, lapsevanema kaasamine õpetajana sh õuesõppes või ekskursioonil töökohta või ümarlaud.

Häidkind ja Palts (2014) lisavad, et kodulehekülg ja /või infovoldikud on vajalikud selleks, et lapsevanemad oleksid teadlikud, milline eripära on lasteaial ning oskaks valida, kuhu lasteaeda laps panna. Koosolekud ja ümarlauad on tähtsad selle poolest, et lapsevanemad saaksid lasteaiale küsimusi esitada ning seal seletatakse lahti lasteaiaga seotud olulised teemad. Lisaks saab ümarlaua kaudu lapsevanemaid koolitada, ette valmistada ja ühtlasi arendada neis usaldust lasteaia vastu. Arenguestluseid peetakse seetõttu, et lasteaiaõpetajad saaksid infot lapse kodukeskonnast, vanemate kogemustest ja arusaamadest. Õpetajad leiavad, et arenguestlus on selleks parim koostöövorm. Tugispetsialistide kõnetunde

kasutatakse peamiselt selleks, et nõustada lapsevanemaid, lisaks juhendada vanemaid kodusteks tegevusteks.

Lastevanemate ja lasteasutuse töötajate vaheline koostöö on järjepidev protsess, mis toimub katkematult läbi kogu lapse lasteaia viibimise aja. On väga tähtis, et kõik osapooled teadvustaksid koostöö eesmärgi ja osapoolte rolli (kohustused, õigused ja vastutus) selles. Õpetajatel ja lapsevanematel peavad olema ühtsed arusaamad lapse arengu toetamisest ja vastastikusest ootusest. See on koostöö alus (Õun; Suur, 2009).

Vanemate kaasamist on mitmed uurijad nimetanud peamiseks jõuks uues haridusstrateegias. Samas võivad vanemad haridusuuendustega silmitsi seistes tunda ebakindlust seoses oma lapse arengu toetamisega. See aga on tõstnud esile uue väljakutse, et lisaks laste harimisega on vaja tegeleda ka lapsevanemate koolitamisega (Lukk, 2007).

Eduka koostöö eelduseks on see, et õpetaja mõtleb lapsevanemast kui oma lapse eksperdist, mitte aga nii: „mina õpetan sulle, kuidas sa pead oma lapsega olema“. Selline üleolev hoiak on üks vigadest, mis hävitab koostöö. Teiselt poolt võib lapsevanemal olla ka kujutlus, et ainult tema teab, mis on tema lapsele kõige parem. Alati tasub varakult järele mõelda selliste koostööd takistavate tegurite üle (Kõnnussaar, 2021).

Bramersfeldi jt (2013) kohaselt mõjutab sageli lapsevanemate koostöövalmidust üldine lasteaia õhkkond. On leitud, et lapsevanemate osalus lapse hariduses on äärmiselt oluline, kuid sealjuures mängib olulist rolli vanemate motiveeritus. Vanemaid saavad motiveerida peamiselt lasteaiaõpetajad või juhtkond, kes teevad võimalikult palju selleks, et vanemad oleksid kaasatud (Bramersfeld jt, 2013).

Lapsevanematega koostöö algatajaks on õpetaja. Mida kiiremini ja tõhusamalt koostöö toimima hakkab, seda kergem on õpetajatel ja lapsevanematel lapse arengut nii kodus kui ka lasteaias toetada. Vanemaga on lihtsam leida ühist keelt ja arutleda probleemide üle, kui õpetaja ja lapsevanema vahel on usaldus ja üksteisemõistmine. (Alman, 2006; Õun ja Suur, 2009; Kööp, 2017). Kui õpetaja ja lapsevanema vahel on usaldus ja üksteisemõistmine, on vanemaga palju lihtsam leida ühist keelt ning arutleda probleemide üle (Kööp, 2017).

Õpetajal on kohustus nõustada lapsevanemaid õppe- ja kasvatustöö küsimustes ning võimaldada neil osaleda õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel ning

tagasiside andmisel lasteasutuse tegevusele. Seda põhimõtet toetab ka koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008).

Esimene kontakt lapsevanematega mõjutab oluliselt usaldussuhte tekkimist ja lapsevanema suhtumist lasteaeda. Esimestele kontaktidele tuginedes loome edaspidiseks võimalusi lapsevanemate kaasamiseks lasteaia igapäevaellu. Seega, mida varem alustab õpetaja efektiivse koostööga, seda kergem on hiljem vanematega koostööd jätkata ja neid nii lapse arengu toetamiseks kui ka lasteaia tegevustesse kaasata. Esimese kontakti juures on oluline, et õpetaja tutvustab ennast ja annab vanemale teada, et nad on olulised partnerid lapse arendamisel. Nii loob õpetaja esmase positiivset suhet toetava mulje ja kujundab lapsevanemas arusaama koostöö eesmärgist (Almann, 2006; Knopf & Swick 2007; Kööp, 2017).

Lapsevanemad vajavad eelkõige objektiivset infot oma lapse arengu kohta. Selline teave peab olema kõrge kvaliteediga ja kergesti kättesaadav. Selle eesmärgiks on, et õpetaja peab aitama vanematel tuvastada, mõista ja sünteesida erinevatest allikatest saadud informatsiooni. Lapsevanemate tähelepanelik kuulamine aitab õpetajal valida ja kasutada termineid, mida lapsevanem ise kasutab, mis aitab neil paremini mõista ja vastu võtta õpetaja poolt edastatud infot (Porter, 2002).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et väikelapse areng ja kasvamine toimub nii perekonnas kui lastekollektiivis. Lasteaias õpetatakse lastele endaga toimetulekut ja püütakse veenda lapsi, et elementaarse eneseteenindusega tulevad nad iseseisvalt toime. Õpetaja peab looma keskkonna, kus laps tunneb end hoitud ja turvaliselt ning et tema kodukultuur on tähtis ja väärtuslik. Samuti on vajalik arendada laste teadmisi lasteaiakultuurist. On oluline veenda lapsevanemaid, et nende tegevust austatakse ja ei soovita, et lapsed käituksid lasteaias teistmoodi kui kodus, kuigi lasteaia käitumistavad võivad kodusest kasvatuses erineda.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1 Meetodi valik ja kirjeldus

Uurimistöös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvantitatiivse uurimismeetodi puhul tugineb tulemuste üldistamine arvulisele argumendile. Uuringu eesmärk on saada statistiliselt usaldusväärseid andmeid järelduste tegemisteks (Õunapuu, 2014). Andmete kogumiseks koostati lapsevanematele kirjalik küsimustik. Küsitlusmeetod on tõhus, sest saab säästa uurija aega ja vaeva ning andmeid saab kiiresti talletada ja analüüsida (Hirsjärvi jt, 2005).

Mõõtevahendina kasutati valikvastustega ankeeti. Ankeet (Lisa 1) on koostatud töö autori poolt toetudes töö teoreetilistele lähtekohtadele ja olles tutvunud varasemate uuringutega. Uurimistööküsimustikus on 23 küsimust, millest 15 oli valikvastustega, kus vastamisel tuli märkida sobivaim vastusevariant ja võimalus oli lisada omapoolseid vastusevariante ning kaheksast avatud küsimusest. Ankeet oli anonüümne ja individuaalne. Küsimustik on koostatud programmis *Google Forms*, mis lihtsustas ankeetide edastamist uuringus osalejatele. Vastuseid analüüsiti programmi *Excel 16* abil. Küsitluse tulemusi analüüsiti lähtudes vanemate vastustest.

2.2 Uurimisprotseduuri kirjeldus

Ankeet valmis 25.03.23. Küsitlus viidi läbi elektrooniliselt.

Anketeerimine viidi läbi ajavahemikul 25.03.23 –07.04.2023 Tallinna lasteaedades. Autor võttis e-posti teel ühendust lasteaia juhtidega ja leppis kokku uuringu läbiviimise nende haridusasutustes. Lasteaia personalil paluti jagada küsimustiku link lasteaias käivate laste vanematele, kelle lapsed on 3-5 aastat vanad. Küsimustiku sissejuhatuses kinnitas autor lapsevanematele, et nende anonüümsus on tagatud. Vastamiseks oli aega kümme päeva.

2.3 Valimi kirjeldus

Valimi moodustamisel lähtus töö autor eesmärgist selgitada välja lapsevanemate kasvatusoskused ja lasteaia roll lapsevanemate kasvatusoskuste arendamisel vanemate hinnangul.

Uurimuse valimi moodustasid lasteaiad, kus autor töötab, on töötanud ning viibis praktikatel. Valimi moodustavad Tallinna Lauliku, Päikese, Rannamõisa ja Kiikhobu lasteaedades käivate 3-5-aastaste laste vanemad. Küsitluses osales 36 lapsevanemat.

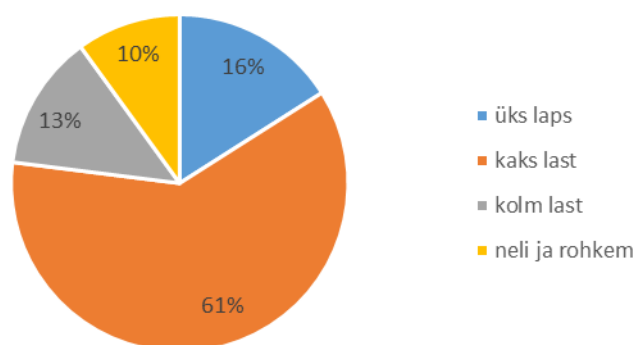
Algselt sooviti teada saada vanemate vanust ja haridustaset, et otsida seoseid vanemate haridustaseme ning kasvatusoskuste tõstmise vajalikkuse hindamise vahel.

Uurimistöös osalenud vanematest 52% oli vanuses 26-35 aastat ning 48% vanuses 36-45 aastat. Seega võib öelda, et nooremaid kui 26 aastat ja vanemaid kui 45 aastat uuringus ei osalenud. Ülejäänud kahes vanuserühmas oli vastajaid peaaegu võrdselt.

71% vastanud vanematest on kõrgharidusega, 26% kesk(eri) haridusega. Üks vastanud (3%) lapsevanem on põhiharidusega.

Selgus, et ligikaudu neljandik vanematest on kesk- või keskeriharidusega ja suurem osa omab kõrgharidust.

Järgnevalt küsiti laste arvu peres (Joonis 1), et selgitada välja, kas laste arv peres mõjutab vanemate hinnangut oma kasvatusoskuste tõstmise vajalikkusele. Küsitluses selgus, et 61% peredes on kasvamas kaks last, 16% peredes üks laps, 13% peredes kolm last. Neli ja rohkem last on kasvamas kolmes (10%) peres.

Joonis 1. Laste arv peres

Nagu jooniselt 1 nähtub, on pisut üle poole vastanute peredes kasvamas kaks last. Ühe- ja kolmelapselisi peresid on peaaegu võrdselt ning kõige vähem on nelja ja enama lapselisi peresid.

Enamikul (97%) oli ankeedile vastajaks lapse ema. Ainult ühele ankeedile (3%) oli vastajaks märgitud isa. Seega ei saa koostada võrdlevat analüüsi emade ja isade vastuste põhjal.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõige rohkem on kahelapselisi peresid, suurem osa vanematest on kõrgharidusega ning vanuselisel vastas peaaegu võrdselt 26-34-aastaseid ja 36-45-aastaseid vanemaid.

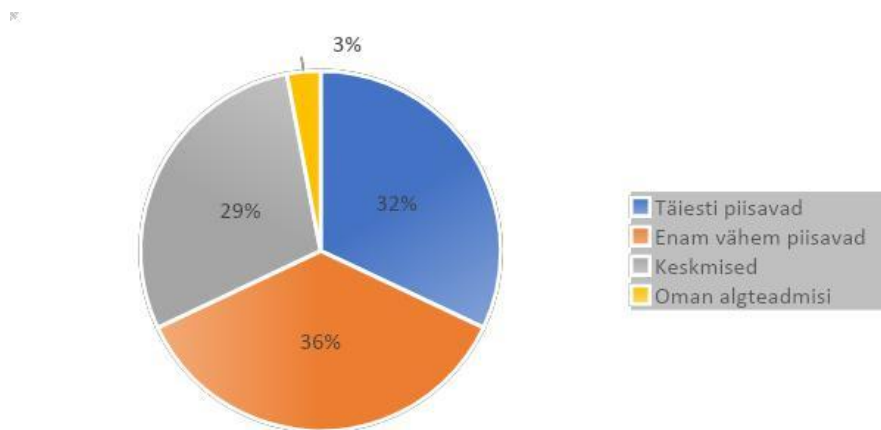
3. UURIMISTULEMUSED

3.1 Lapsevanemate hinnang oma kasvatusoskustele

Selles peatükis analüüsitakse, kuidas vanemad hindavad oma kompetentsust kasvatusküsimustes ning kust vanemad oma kasvatusalased teadmised varasemalt on saanud.

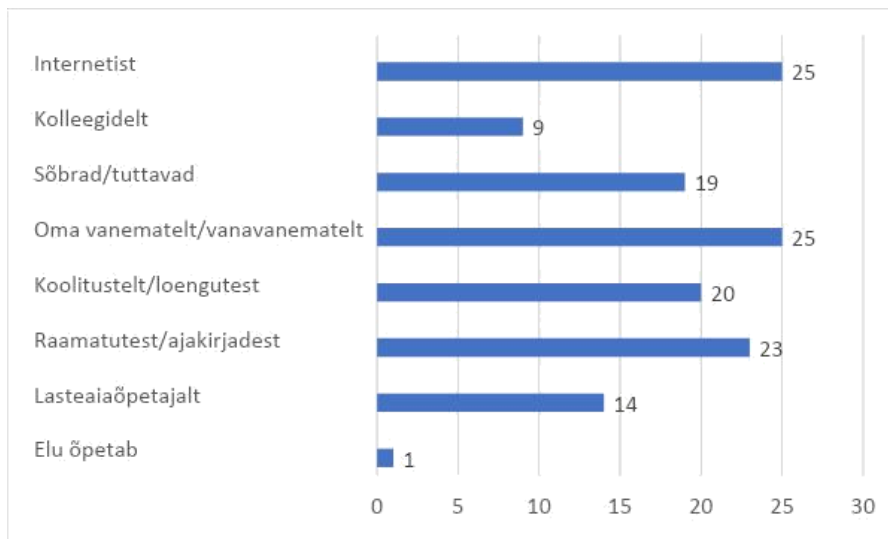
Lapsevanemal on oma lapse arengust ning tema toimetulekust erinevatel arenguetappidel teatud kujutluspilt ja oma arusaam. Kuigi lapsega koos olemise kogemus on perekonnas sügav, isiklik ja pikaajaline, võivad arusaamad, millised oskused mis vanuses lapsel peaksid kujunema, lapsevanemate hulgas väga palju erineda (Häidkind, 2013).

Oma teadmisi lapse kasvatamisest ja arendamisest hindasid enam vähem piisavaks ligi 36% vanematest, sh 32% vanematest hindasid, et nende teadmised on täiesti piisavad. 29% vanematest peab oma kasvatusalaseid teadmisi keskmiseks. Ainult üks (3%) uurimuses osalev vanem on seisukohal, et ta omab lapse kasvatamisest ja arendamisest üksnes algteadmisi. (Joonis 2)

Joonis 2. Vanemate hinnang oma kasvatusalastele teadmistele

Järgnevalt soovis autor teada saada, kust vanemad on oma kasvatusalased teadmised saanud. Võrdselt kõige rohkem oli nimetatud, et teadmisi on saadud internetist (25) ja oma vanematelt/vanavanematelt (25), seejärel raamatutest ja ajakirjadest (23), sõpradelt ja tuttavatelt (19), lasteaiaõpetajatelt (14), koolitustelt (12) ning kolleegidelt (9). Üks vastanu oli kirjutanud, et “*elu õpetab*”. Tulemus kajastub joonisel 3.

Joonis 3. Levinuimad kasvatusalase teabe allikad

Nagu jooniselt ja tulemustelt nähtub, on peamisteks kasvatusalase teabe infoallikateks vanematel internet ning oma vanemad ja vanavanemad. Lasteaiaõpetaja on selles järjestuses alles viiendal kohal – kõigest 39% vanematest, ehk tugevalt alla poole, on lasteaiaõpetajatelt saanud kasvatusalaseid teadmisi. Koolitusi peab kasvatusalaste teadmiste kogumise kohaks kõigest iga kolmas lapsevanem.

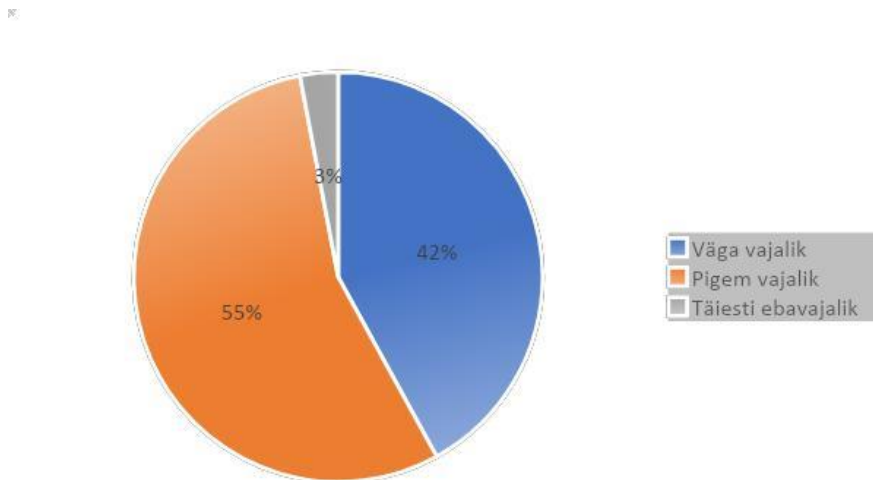
Raamatutest ja ajakirjadest on kasvatusalaseid teadmisi saanud 64% vanematest. Autor uuris vanematelt täpsemalt, millistest väljaannetest nad nõu ja abi otsivad. Raamatutena nimetasid vanemad järgmisi teoseid: “Lapse ajukeskne kasvatus”, “Lapse aju, teejuht vanematele”, ”Minu mõistus on otsas”, “Vati sees hoitud lapsed”, “Poisina kasvamine”, “Tark lapsevanem”, “Kuidas armastada last?”, “Kuulikindlad lapsed”, “Terane laps”, “Väärtuskasvatus”, “HypnoBirthing”, “Enesekindel laps”. Ajakirjadest nimetati vaid ajakirja „Pere ja Kodu“ ning „Beebi“.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et vanemad peavad enda kasvatusoskusi suures osas piisavaks ning neil on erinevaid allikaid, kust vajadusel kasvatusalaseid teadmisi, nõu ja tuge saada. Lisaks vanematele sugulastele ja internetile leitakse infot mitmetest välja toodud raamatutest ja ajakirjadest. Lasteaiaõpetajaid peavad kasvatusalase info saamise kohaks pigem vähesed.

3.2 Lapsevanemate kasvatusoskuste arendamise vajalikkus

Käesolevas peatükis analüüsitakse, kui vajalikuks peavad lapsevanemad oma kasvatusalaste oskuste arendamist ning milline on vanemate jaoks sobivaim viis seda teha. Samuti sooviti teada, millistes valdkondades vajavad lapsevanemad nõustamist ja tuge.

Uurimusest selgus, et oma kasvatusalaste oskuste täiendamist pidas väga vajalikuks 42% ja pigem vajalikuks 55% vastanud vanematest. Täiesti ebavajalikuks oma kasvatusalaste oskuste täiendamist pidas üks (3%) lapsevanem. (Joonis 4)

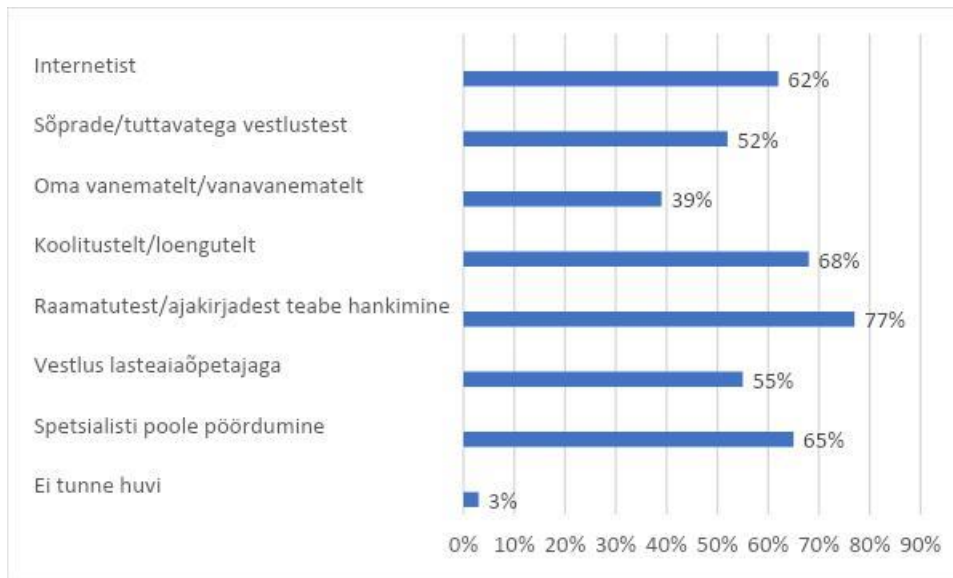

Joonis 4. Vanemate hinnang oma kasvatusalaste oskuste arendamise vajadusele

Nagu jooniselt näha, võib kokkuvõtvalt öelda, et peaaegu kõik uurimuses osalenud lapsevanemad, 97% vastajatest, peab oma kasvatusalaste oskuste arendamist vajalikuks. Põhjendusena olid välja toodud järgmised fraasid: *laste kasvades muutuvad vajadused ja käitumise eripärad, mis vajavad juhtimist; ühiskond on muutunud, probleemid muutuvad (nt tänapäeva nutihullus); teadmisi pole kunagi piisavalt; kasvatusmeetodid arenevad ja täienevad ajas, eriti koos tehnoloogia arenguga; et mõista oma lapsi paremini ning laste areng oleks neile nauditav; usun, et keegi pole sündinud tark ja alati on hea teiste vaatenurki kuulata ja lugeda, et olla ise veel parem ema; oskuste täiendamisel on laste arendamine ja kasvatamine vähem väljakutsuvam; soovin aidata oma lapsel võimalikult valutult iseseisvaks ja endaga toime tulevaks isiksuseks kasvada; ei soovi põhjustada lapsele traumasid, mis mulle vanemate teadmatuses on tekitatud; suhe lapsega on kõige olulisem, igal vanusel on uued väljakutsed, seega tuleb pidevalt enda arendamisega tegeleda; soovin pakkuda oma*

lapsele teadlikku kasvatust; tahaks ikka sõbralikke, empaatilisi, enda tunnetega toime tulevaid väikeseid inimesi kasvatada; et paremini mõista vanemlust.

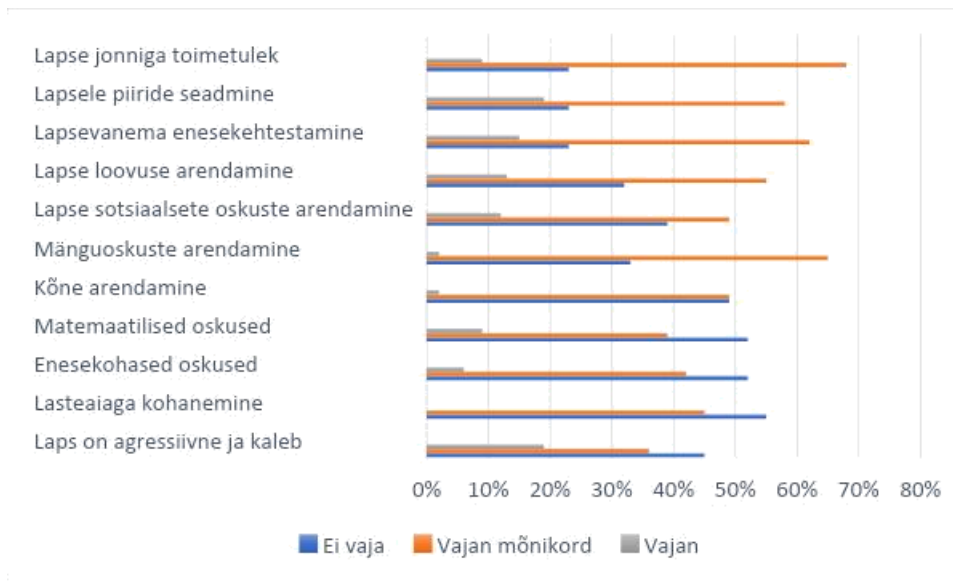
Järgnevalt soovis autor välja selgitada, milline on vanemate jaoks sobivaim viis oma kasvatusalaste oskuste arendamiseks. Tulemused kajastuvad joonisel 5.

Joonis 5. Vanemate jaoks sobivad viisid oma kasvatusalaste teadmiste tõstmiseks

Vastanutest 77% vastas, et sobivaim viis nende jaoks oma oskusi arendada on saada teadmisi raamatutest ja ajakirjadest, koolitustelt/loengutelt 68%, internetist 62%, sõprade tuttavatega vestlustest 52%, spetsialist poole pöördumine 65%, vestlus lasteaiaõpetajaga 55%, oma vanematelt-vanavanematelt 39%. Üks vastanud lapsevanem ei tunne huvi. Üks vastanu oli valinud vastusevariandi „muu“ ning toonud ise välja oma seisukoha järgnevalt: *oma lapse jälgimine ja temale kõige sobivamate lahenduste leidmine.*

Järgnevalt uuriti, millistes valdkondades ja millistel teemadel vajavad lapsevanemad tuge ja nõustamist. Tulemused kajastuvad joonisel 6.

Joonis 6. Teemad, milles lapsevanemad vajavad tuge ja nõustamist

Nagu jooniselt 6 nähtub, vajavad lapsevanemad kõige enam tuge ja nõustamist lapse kõne arendamisel, mis sai teiste valdkondadega võrreldes oluliselt rohkem häält. Lisaks sellele hindavad vanemad, et vajavad tuge ja nõu lapse käitumuslike küsimuste korral, sh kui laps on agressiivne ja kakleb, kuidas lapsele piire seada ning tema jonniga toime tulla.

Mõnikord vajavad vanemad kõige enam tuge samuti lapse jonniga toimetulekul ning tema mänguoskuste arendamisel, aga ka lapsevanemana enesekehtestamisel ja lapsele piiride seadmisel. Vanemad hindavad, et nad ei vaja tuge lapse matemaatiliste oskuste arendamisel.

3.3 Lapsevanemate kasvatusalase nõu ja toe saamise allikad

Esmalt uuris autor, millistest allikatest lapsevanemad soovivad saada kõige enam kasvatusalast nõu. Kõige enam olid vanemad välja toonud sobiva viisina leida kasvatusalast nõu interneti teel ning näidetena toodi järgmisi formaate:

Veebiloeng; erinevad artiklid; googeldades oma probleem; erinevates Facebook gruppides osalemine; erinevad veebileheküljed, näiteks Tarkvanem.ee, Kliinik.ee, Peaasi.ee ja logopeed.ee; foorumid; podcastid, näiteks Pere ja Kodu; psühholoogide lehed; sotsiaalmeedia platvormid, nt spetsialistide instagrami kontod ja tiktok; õpetajate leht jms.

Teisel kohal olid raamatud ja ajakirjad ning näidetena toodi välja järgmisi formaate:

Pere ja Kodu (kõige populaarsem), kasvatusteaduste raamatud, Raamat "poisina kasvamine"; Raamat "ATH 2.0 Lapseõlvest täiskasvanueani"; Raamat "Väikesed kuradikesed"; T.Gordon "Tark lapsevanem"; I. Filliozat "Minu mõistus on otsas"; "Pere ja kodu"; Lapse ajukeskne kasvatus, Jess lapsed; HypnoBirthing raamat; Pereema raviraamat ja intuiiivsed lapsed; Lihtsus laste kasvatuses.

Edasi nimetati mitmeid kordi selliseid kategooriaid nagu nõuanded rühma õpetajatelt ja muudelt spetsialistidelt. Nii mitmedki vanemad tõid välja, et saavad nõu oma ala ekspertide ja spetsialistide käest, kelleks on näiteks psühholoog, terapeut, lasteaiaõpetajad, kooliõpetajad, pedagoogid. Paljud vanemad tõid kasvatusalase nõu ja toe allikatena välja ka lähedased – oma emad, muud sugulased, sõbrad, tuttavad ning mõnest kogukonnast leitud teised emad.

Vanematele mõeldud koolitustel ei ole peaaegu pooled (48%) uurimuses osalenud lapsevanemad mitte kunagi osalenud ning iga kolmas (36%) on osalenud vaid mõned üksikud korrad. Vähemalt 1-2 korda aastas on osalenud kõigest 16% uurimuses osalenud vanematest. Näidetena toodi välja järgmisi koolitusi:

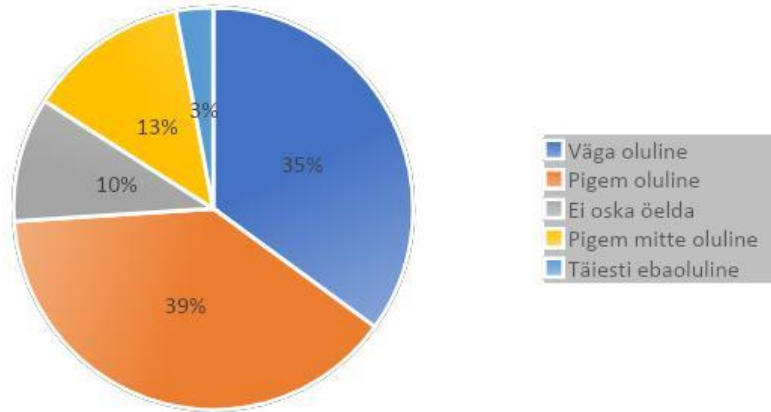
"Kuidas tulla toime lapse jonniga"; "Lapse areng koolieelses eas"; "Imelised aastad"; "Oskuste õpe"; Kene Verniku uneloeng; Gordoni perekool, Tanel Jäppineni „Lapsevanem 2.0“ kursus, Tervise arengu instituudi korraldatud ja edukadeemia ja rahuliku vanemluse koolitused; "Lapse aju areng"; "Kuidas laps õpib"; montessori teemal Unekooli koolitus; Tanel Jäppineni koolitus; kõne arengu teemaline koolitus

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kõige populaarsem kasvatusalase info otsimise koht on tänases ühiskonnas internet ning raamatud ja ajakirjad. Kandvat rolli mängivad kindlasti ka lähedased ja teised emad. Uurimuses osalenud vanemate seas on koolitustel osalemine võrdlemisi väike, kuid need kes on osalenud, on nimetanud erinevaid võimalikke koolitusi, mis võimaldab järeldada, et koolitustel mitte osalemine ei saa tuleneda sellest, et koolitusi ei ole.

3.4 Lasteaia roll ja võimalused lapsevanemate kasvatusalasel nõustamisel

Antud peatükis analüüsitakse, kui vajalikuks peavad vanemad lasteaia poolset kasvatusalast nõustamist ning milliseks hindavad võimalusi selleks. Samuti analüüsitakse vanemate hinnanguid koostööle lasteaiaga kasvatuskõnitsimustes.

Esmalt sooviti teada saada, kui oluliseks peavad vanemad lasteaia rolli kasvatusoskuste arendamisel. Vastustest selgus, et 39% pigem oluliseks, 35% oluliseks, 13% pigem mitte oluliseks, 10% ei oska öelda. Üks vastanu (3%) pidas lasteaia rolli täiesti ebaoluliseks. (Joonis 7)

Joonis 7. Vanemate hinnang lasteaia rollile kasvatusoskuste arendamisel.

Nagu jooniselt nähtub, peab suurem osa vanemaid lasteaia rolli vanemate kasvatusoskuste arendamisel oluliseks ning vähe on neid, kes seda oluliseks ei pea.

Autor palus uurimuses osalenud vanematel ka täpsemalt kirjeldada, millised ootused neil seoses kasvatusalase nõustamisega lasteaiaõpetajale on.

Vanemad kirjeldasid, et nende hinnangul on õpetajad spetsialistid, kes peaksid oskama vanemaid nõustada, kuidas last arendada ning personaalselt lapse vajadustest lähtuvalt, millele tuleb tähelepanu pöörata. Mitmed vanemad tõid välja, et soovivad saada regulaarset tagasisidet oma lapse kohta, mis aitaks neid lapse kasvatamise osas. Samuti tõid vanemad välja, et lasteaed peaks nõustama vanemaid lapse käitumuslikes ja kasvatuslikes küsimustes, et kodus ja lasteaias valitseksid ühtsed kasvatuspõhimõtted.

Näiteks üks vanem jagab oma mõtet järgnevalt: *Õpetajad on spetsialistid ja peaksid nägema ja osata nõu anda, kuidas last arendada ja millele tähelepanu pöörata. Kuna laps on kodust väljas teistsugune ja vb tulevad esile muud küljed, siis on väga hea suheldes leida lahendusi ja paremaid valikuid.*

Mitmed vanemad on sellel arvamusel, et lasteaiadõpetaja näeb last väga suure osa lapse igapäevaelust ning seetõttu omab paremat kasvatuslikku ülevaadet, mida vanem koduseinte vahel ei pruugi märgata. Näiteks kirjeldas üks vanem oma ootusi lasteaiale järgnevalt: *Laps veedab enamuse oma nädalast lasteaias. Seega on kasvatajatel kohati rohkem laste iseloomudest ülevaade, just selliseid külgi mis kodus ei paista. Juba selle pinnalt saab palju teha.* Mitmed vanemad kirjeldasid oma ootusi selliselt, et soovivad konkreetseid nõuandeid. Näiteks üks vanem kirjeldas, et soovib nõu lapse toetamise osas ja vajalikke teadmisi: *Nõuanded kuidas last paremini toetada, teadmised laste arenguetappidest ja ootuste realistlik juhtimine*

Paljud lapsevanemad kirjeldavad oma ootuste ja soovidenä, et kodu ja lasteaiavahel valitseks koostöö ning üksmeel. Koostööd toodi välja nii üldiselt, et soovitakse koostööd, kui ka detailsemalt, et mida koostöö vanemate jaoks tähendab. Näiteks kirjeldas üks lapsevanem: *Probleemide korral on väga tähtis koostöö. Kindlasti kuulaksin lasteaiavahel soovitusi ja proovin neid järgida ka kodus.*

Mitmed vastanud lapsevanemad soovivad, et nad soovivad, et lasteaias ja kodus valitseksid ühtsed kasvatuspõhimõtted ning ühtsed reageerimised käitumuslikele kitsaskohtadele. Näiteks kirjeldab üks lapsevanem, et ta on valmis järgima kodus samu lähenemisviise, mida järgitakse lasteaias: *Näiteks kui on lasteaias näha, et lapsel on mõni käitumuslik mure, siis õpetaja võiks öelda kuidas lasteaias sellega toime tulla, et ka kodus saaks sama järjepidevusega probleemi lahendada. Laps oskaks arvestada, et halvale käitumisele reageeritakse igalpool üheselt ja arusaadavalt.*

Lisaks otsestele konkreetsetele soovitudele ja juhistele, mida mingis olukorras teha, soovivad mitmed vanemad välja, et neid abistaksid ka nõuandajad, kuidas asjaga ise edasi tegeleda. Näiteks sooviti, et õpetaja oskaks anda vanemale kätte suuna, kust abi saada: *Kui lapsevanem on raskustes siis õpetaja oskaks anda nõu või suuna, annab info vanemale, kust abi saada.*

Lisaks eelnevale soovivad lapsevanemad välja ka koolitustel osalemise võimaluste loomist. Nad soovivad, et lasteaiad loomaks üha enam neile võimalikke koolitusi ning väljendavad valmisolekut neil koolitustel osaleda. Näiteks üks vanem kirjeldas üldiselt, et soovib koostööd: *Erinevad koolitused vanematele. Ootan koostööd ja avatud vestlust ning teine vanem tõi välja, et mõtleb koostöö all individuaalset lähenemist lapsele: Koostöö ja*

individuaalne lähenemine lapsele. Kõik lapsed ei käitu ja ei arene exeli tabeli järgi nagu süsteem ette näeb.

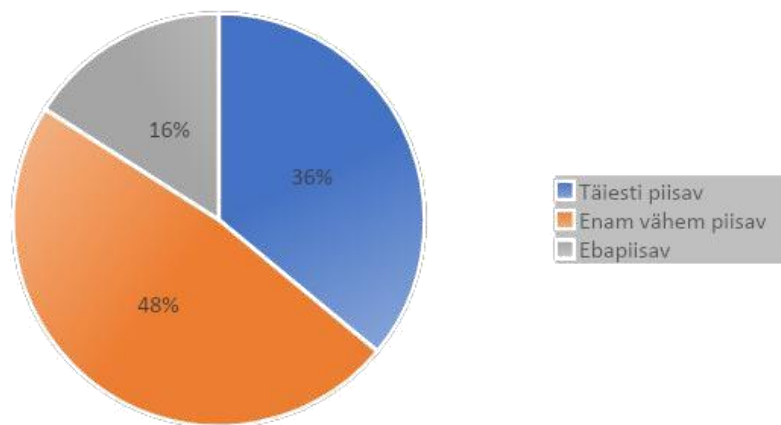
Kuigi suur osa uurimuses osalenud vanematest leiab, et lasteaiaõpetel on kasvatuslikes küsimustes ja teadmiste edasi andmises suur roll, siis leidus valimis ka neid vanemaid, kes ei arva, et lasteaiaõpetajad oleksid kasvatusalaste küsimuste osas piisavalt pädevad, et vanematele nõu anda.

Näiteks üks lapsevanem tõi välja, et lasteaed on haridust andev asutus, mitte kasvatav asutus ning näeb selles suurt vahet, seejuures näeb, et õpetajad ei pruugi olla nõu andmiseks piisavalt pädevad: *Ei pea seda oluliseks, sest igas peres on oma kasvatusmeetmed ja lasteaed on haridust andev asutus, mitte lapsi kasvatav asutus. Kasvatamine on osa õpetaja tööst, küll aga ei peaks vanemate kasvatusalane nõustamine olema osa õpetaja tööst. Kui lasteaed pakuks koolituse, kus koolitajaks on eriala spetsialist, siis oleks see mõeldav variant. Õpetajad ei pruugi olla piisavalt pädevad andmaks kasvatusalast nõu.*

Teine lapsevanem kirjeldas, et õpetajal on küll lastega töötamiseks olemas oskused, kuid pigem võiks õpetajad kasutada neid oskusi oma tööks, mitte vanemate harimiseks: *Minu ootus on, et õpetajad lastega neid oskusi rakendaks, mitte mind hariks.*

Kokkuvõtvalt saab öelda, et suur osa vanematest leiab, et lasteaiaõpetajad võiksid olla oma pädevusega lapsevanematele kasvatusalastes küsimustel toeks ning anda vanematele konkreetseid nõuandeid, soovitusi, juhiseid või juhtnööre ning teha vanematega laste kasvatusalaste küsimuste juures võimalikult palju koostööd. Samas leidis uurimuses osalenud kaks vanemat, et nende hinnangul ei ole lasteaiaõpetajad piisavalt pädevad, et vanemaid kasvatusalaste küsimuste osas harida.

Järgnevalt selgitas autor välja, kuidas vanemad hindavad praegust lasteaia poolset nõustamist. Vastanutest hindas lasteaia poolset nõustamist täiesti piisavaks 36% vanematest ning enam-vähem piisavaks 48% vanematest. 16% vastanud vanema arvates on praegune nõustamine aga ebapiisav. (Joonis 8)

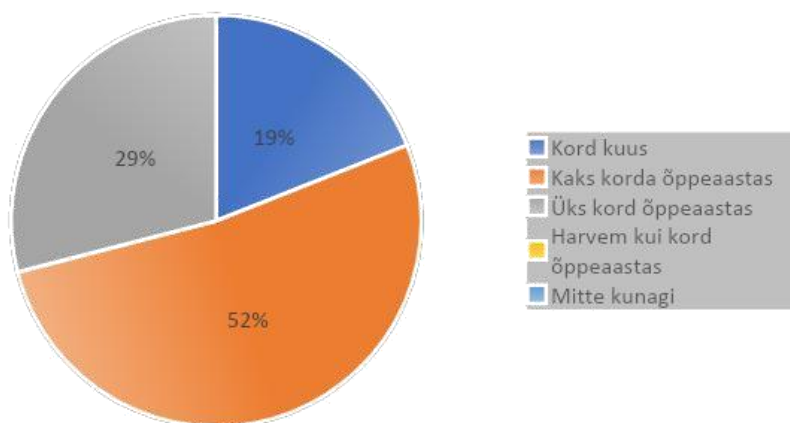
Joonis 8. Vanemate hinnang praegusele lasteaia poolsele nõustamisele

Kokkuvõtvalt saab tulemuste põhjal välja tuua, et peaaegu pooled vastanud vanematest hindasid lasteaia poolset nõustamist enam-vähem piisavaks. Natuke rohkem kui kolmandik vastanud vanematest hindas nõustamist täiesti piisavaks.

Järgmise küsimusega soovis autor välja selgitada, kas vanemad osaleksid oma lapse lasteaia või rühmas toimival kasvatusalasel loengul, koolitusel või õppepäeval. Tulemustest selgus, et peaaegu kõik uurimuses osalenud vanemad (97%) on valmis osalema rühmas toimival kasvatusalasel loengul, koolitusel või õppepäeval. Ainult üks (3%) uurimuses osaleja on sellele vastu.

Järgmise küsimusega soovis autor välja selgitada, kui sageli võiksid lasteaias toimuda kasvatusteemasid puudutavad loengud/koolitused.

Uurimuses osalenud vanematest üle poole (52%) hindasid, et sellised koolitused võiksid toimuda kaks korda õppeaastas, peaaegu kolmandik (29%) hindas, et need võiksid toimuda üks kord õppeaastas ning peaaegu iga viies (19%) on valmis osalema neil koolitustel koguni iga kuu. (Joonis 9)

Joonis 9. Vanemate arvamus lasteaia toimuvate õppepäevade sageduse osas

Kokkuvõtvalt saab öelda, et enamik vanematest on valmis osalema lasteaia poolt korraldatavatel koolitustel ja õppepäevadel ning suur osa on valmis osalema nendel rohkem kui ühel korral õppeaasta jooksul.

Järgnevalt soovis autor välja selgitada seda, millistel teemadel võiksid vanemate hinnangul need koolitused toimuda. Autor palus märkida vanematel kolm kõige huvipakkuvat teemat.

Vanemad tõid välja mitmeid erinevaid koolituste teemasid, millel osalemisest nad oleksid huvitatud. Suur osa koolituse soovidest olid käitumuslikel teemadel. Näiteks toodi välja järgmisi teemasid, mis haakuvad lapse käitumuslike teemadega:

Jonniga toimetulek, lapsele piiride seadmine; Kuidas aidata lapsel tulla toime oma tunnetega; Vihaga toimetulek, rahunemistehnikad; Sotsiaalsus. Kohustused ja abistamine; Üldine käitumine, reeglid rühmas; Laste vahelised suhted ja erisused; Lapsevanema enesekehtestamine, lapse loovuse arendamine; Kaklemine, jagamine, sõnakuulamine; Konfliktide lahendamine õdede-vendade (või sõprade) vahel, Seksuaalkasvatus ja -käitumine ATH.

Palju koolituse soovidest olid ka sotsiaalsed küsimused, näiteks laste sotsialiseerimine, kooliks valmistumine, maailma mõistmine jms. Näiteks toodi välja oma mõtteid järgmiselt:

Laste sotsialiseerimine, laste akadeemiline areng, laste tunded ja tajud; Pilk lapse maailmast, kuidas nemad näevad ja mõistavad maailma. Kindlasti võiks olla plokkidest vabanemine.

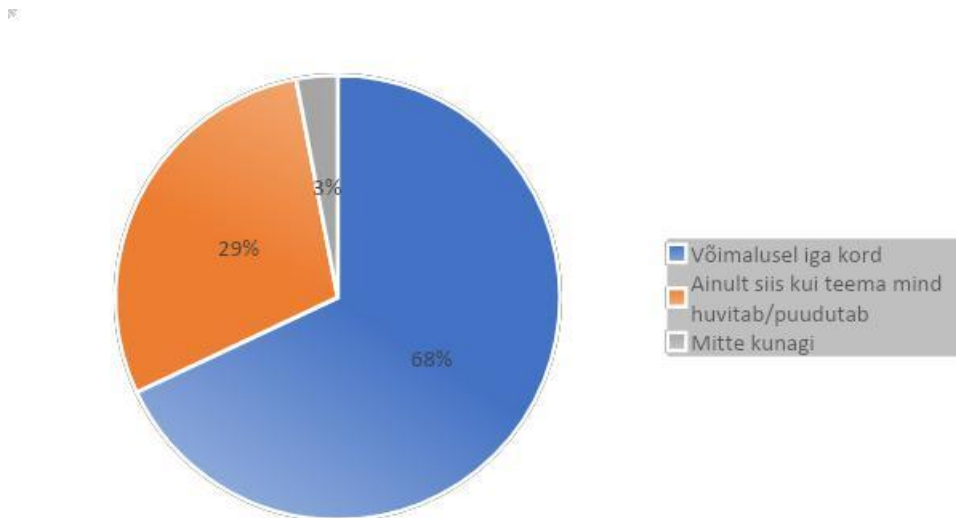
Kidas kehtestada end vanemana. Milleks on piiride seadmine. Kuidas mõista oma last kui ta ei räägi oma tunnetest.

Mitmed uurimuses osalejad soovisid koolitusi ka vanemluse teemal. Ehkki vanemlus kattub ka eelnimetatud kategooriatega, on autor siinkohal pidanud silmas neid teemasid, mis puudutavad otseselt vanemlust. Näiteks toodi välja järgmisi mõtteid:

Leebe vanemlus ehk kuidas mitte segi ajada autoriteetset ja autoritaarset kasvatust; Rahuneelne vanemlus; Lapsevanema roll lapse arengu toetamisel, vanusekohane areng ja õppimine.

Lisaks sooviti ka spetsiifilisemaid teemasid, näiteks toimetulek lahutusega, toimetulek leinaga, toitumise spetsiifika jms.

Uurimuses osalenud vanemad hindasid ka seda, kui sageli oleks neil valmisolek lapse rühmas või lasteaias toimuvatel kasvatusalastel koolitustel osaleda. (Joonis 10)

Joonis 10. Vanemate hinnang sellele, kui tihti nad võimalusel lasteaias poolt korraldatavatel koolitustel osaleksid

Selgus, et 68% vanematest osaleksid igal korral, 29% ainult siis, kui teema huvitab ja puudutab. Üks vastanu ei osaleks mitte kunagi.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et vanemate valmisolek koolitustel osaleda on väga suur, peaaegu kõik vanemad hindasid, et nad sooviksid lasteaias poolt korraldatavatel koolitustel

osaleda. Peaaegu kolmveerand uurimuses osalenud vanematest oleks valmis osalema igal korral, kolmandik siis kui teema täpsemalt huvitab. Vanemate jaoks on valdavalt olulised koolituse teemad lapse käitumuslikud küsimused ning sotsiaalsed ja vanemlusega seotud teemad.

ARUTELU

Järgnevalt arutleb autor olulisemate uurimistulemuste üle kõrvutades tulemusi ja teoreetilist kirjandust. Arutelu on üles ehitatud lähtuvalt käesoleva töö uurimisküsimustest.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, milline on vanemate hinnang oma kasvatusoskustele. Uurimistööst selgus, et vanemate hinnang oma kasvatusoskustele on pigem piisav kui puudulik – pea iga kolmas lapsevanem hindas oma oskusi täiesti piisavaks, pisut rohkem oli neid, kes hindasid, et see on enam-vähem piisav. Vähem kui kolmandik hindas enda kasvatusalaseid oskusi keskmiseks.

Teise uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuivõrd vajalikuks peavad lapsevanemad oma kasvatusoskuste arendamist. Kasvatusoskuste arendamist peab vajalikuks enamik uurimuses osalenud vanemaid. Sandberg ja Vuorinen (2008) on sarnaselt käesoleva töö autorile leidnud, et lapsevanemad tunnevad enamasti, et nad vajavad kasvatusalaseid lisateadmisi, sh kuidas oma lapsi arendada.

Kolmas uurimisküsimus annab vastuse sellele, kust lapsevanemad saavad ja soovivad saada kasvatusalast nõu ja tuge. Peamiselt omandatakse kasvatusalaseid teadmisi internetist ning oma perekonnast, lisaks kasutatakse ka kirjanduslikke allikaid nagu raamatud ja ajakirjad. Vähem oli aga neid, kes peavad lasteaiaõpetajaid üheks kasvatusalaseid teadmisi jagavaks allikaks.

Uurimuses osalenud vanemate hinnangul soovitakse oma kasvatusalaseid oskuseid ja teadmisi arendada kõige enam raamatute ja ajakirjade toel, aga ka näiteks koolituste, loengute ja spetsialistide nõuannete abil. Kuigi koolitusi peeti üheks viisiks, kuidas vanemad soovivad oma teadmisi arendada, ei ole peaaegu pooled neist tegelikult sellistel koolitustel osalenud, ent vastuste põhjal on valmisolek selleks olemas. Üle poole uurimuses osalenud vanematest toob lasteaia välja ühe kohana, kus vajadusel kasvatusalast tuge saadakse.

Neljanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, milline on vanemate arvates lasteaia roll nende kasvatusoskuste arendamisel ning millised on ootused. Lasteaia rolli vanemate kasvatusoskuste arendamisel peavad oluliseks või pigem oluliseks pea kolmveerand uurimuses osalenud vanemaid ent leidis ka neid, kes lasteaiaõpetaja rolli kasvatusoskuste arendamisel ei näe. Ka koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) näeb ette, et lasteaiaõpetaja peab looma lapsevanemale võimaluse saada tuge ja nõu õppe- ja

kasvatusküsimustes, mis tähendab, et lasteaia roll vanemate kasvatusoskuste arendamisel tuleneb juba riiklikult kehtestatud õppekavast.

Kui uurimuses osalenud vanemad oma ootused lahti selgitasid, selgus, et peamiselt ootavad nad lasteaiaõpetajatelt koostööd. Mitmed autorid (Senge, 2009; Nugin, 2005) toovad samuti välja, et kuivõrd on lasteaiaaegse lapse peamiseks kasvukeskkonna kujundajaks tema perekond ja lasteaiaõpetajad, on olulisel kohal lasteaia ja perekonna vaheline koostöö.

Lasteaiaõpetaja ja vanema koostöö toimimise aluseks on mitmed aspektid. Peamiseks koostöö aluseks on usaldus ja üksteise mõistmine (Õun ja Suur, 2009; Kööp, 2017), mis võimaldab probleemkohtade üle avatult arutleda. Kullamaa (2015) on oma varasemas uurimuses leidnud, et õpetaja ja lapsevanema vahelise koostöö aluseks on vanema ja õpetaja vahelised head suhted, sh vanema huvi lasteaia vastu, tema osavõtlikkus ja aktiivsus ja regulaarne suhtlemine. Aas (2011) rõhutab samuti, et koostöö toimimise üheks eelduseks on mõlema poolne panus. Seejuures on Suur (2014) välja toonud, et koostööd takistavad kõige enam mõlema osapoole ajapuudus ning vanemate huvipuudus. Ka käesolevas töös leidis neid vanemad, kes väljendasid, et neil ei ole huvi kasvatusalaste teadmiste saamiseks lasteaiaiga koostööd teha.

Uurimuses osalenud lapsevanemad töid lisaks koostööle oma ootusena mitmel korral välja ka regulaarse tagasiside saamist oma lapse kohta. Aas (2011) on sarnasel seisukohal, et regulaarne infovahetus on üks koostöövorm, mille oluliseks osaks on näiteks arenguestlused. Ka Ginter (2011) on vanema ja õpetaja vahelise koostöövormina käsitlenud arenguestlust, perevestlust, infovahetust jms.

Samas on Uggur (2011) lasteaiaõpetajate ja vanemate vahelist koostööd uurides leidnud, et vanemate jaoks on koostöö sageli infovahetus ja avatus, kuid tegelikult ei hõlma koostöö ainult regulaarset tagasisidet, vaid koos millegi kallal töötamist. Almann (2009) on Ugguriga samal seisukohal, rõhutades, et edukaks arenguestluseks on õpetaja ja lapsevanema vaheline toimiv partnerlussuhe.

Uurimuses osalenud vanemad töid lisaks eelnevale oma ootusena mitmel korral välja ka õpetajate poolset kasvatusalased juhised, nõuanded ja soovitused. Mitt (2018) on vanematega sarnasel seisukohal nõustamise olulisuse üle ning toob välja, et nõustamine peaks hõlmama endas igapäevaseid sisulisi vestlusi vanematega. Nõustamise juures töid vanemad muuhulgas ka välja, et soovivad saada praktilisi suuniseid, kuidas mingeid kasvatuslikke olukordi

lahendada. Zhang, Yu ja Go (2021) soovivad aga olla seejuures ettevaatlikud, tundes muret, et vanemad võivad olla partnerlussuhtesse kaasamise osas passiivsed ning kalduma võtma õpetajate seisukohti automaatse tõena.

Üheks vanemate poolt esitatud ootuseks õpetajatele oli muuhulgas ka näiteks otsese suunise asemel juhtlõngade andmine – lugemissoovitused ning info, mille abil saaks vanem iseseisvalt edasi tegutseda. See vähendab Zhang, Yu ja Go (2021) poolt välja toodud murekohta, et vanemad võivad jääda ise passiivseks ning võimaldab vanematel kerge abi toel ise aktiivset rolli kanda. Porter (2002) on samuti seisukohal, et õpetaja peab aitama vanematel tuvastada, mõista ja sünteesida erinevatest allikatest saadud informatsiooni ning andma neile soovitusi informatsiooni leidmiseks.

Viies uurimisküsimus annab vastuse sellele, kuidas vanemad hindavad lasteaia võimalusi nende toetamisel ning kasvatusalasel nõustamisel. Senist lasteaia poolset nõustamist hindavad uurimuses osalenud vanemad suures osas piisavaks, samas leidis ka neid, kelle hinnangul on senine nõustamine olnud ebapiisav. Peaaegu kõik vanemad aga väljendasid, et nad oleksid valmis osalema lasteaias toimuval kasvatusalasel loengul või koolitusel. Ginter'i (2011) hinnangul on lapsevanematele mõeldud koolitused ning ühiskoolitused õpetajatele ja lapsevanematele hea võimalus kasvatusalaseks nõustamiseks ja koostööks. Mitmed autorid (Skogen ja Holmberg, 2004; Lukk, 2007) rõhutavad, et mida ühtsem on lapse kasvatuses tegelev võrgustik, seda tugevam on selle mõju lapse arengule. Seega on ühised koolitused õpetajatele ja vanematele selleks hea võimalus. Uurimuses osalenud vanematest natuke rohkem kui pooled oleksid valmis sellistel koolitustel osalema kaks korda õppeaastas.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lapse arengu toetamise seisukohast on lapsevanema ja lasteaiaõpetaja koostöö väga olulise tähtsusega, kuivõrd on nemad need, kes kujundavad suures osas lapse igapäevase kasvukeskkonna. Koostöö toimise aluseks on nii omavaheline usaldus ja mõistmine, aga ka mõlema poolne osavõtlikkus ja aktiivne panustamine.

Kuivõrd uurimuses osalenud vanemad hindasid oma kasvatusalased oskused enamjaolt piisavaks, näevad nad siiski vajadust oma teadmisi täiendada. Seejuures näevad vanemad, et lasteaias on oluline roll vanemate kasvatusalaste teadmiste toetamises, mida on sätestanud ka kehtiv riiklik õppekava.

Eeskätt ootavad vanemad oma lapse osas regulaarset tagasisidet, nõustamist, soovitusi, praktilisi juhiseid, aga ka näiteks koolitustel osalemise võimalusi. Saab öelda, et vanemad on

suures osas valmis tegema lasteaiaga koostööd ning arendama lasteaias kaasabil oma kasvatusteadmisi, vajades seejuures lasteaiapoolset proaktiivsust ja kaasamist.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada lapsevanemate kasvatusoskused ja lasteaia roll lapsevanemate kasvatusoskuste arendamisel vanemate hinnangul. Eesmärgist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused: milline on vanemate hinnang oma kasvatusoskustele; kui võrd vajalikuks peavad lapsevanemad oma kasvatusoskuste arendamist; kust lapsevanemad saavad ja soovivad saada kasvatusalast nõu ja tuge; milline on lasteaia roll vanemate kasvatusoskuste arendamisel ning millised on vanemate ootused; kuidas vanemad hindavad lasteaia võimalusi nende toetamisel ning kasvatusalasel nõustamisel.

Töö teoreetilises osas andis autor ülevaate erinevatest kasvatusalastest lähtekohtadest, sh lapse kasvukeskkonnast ja vanemate kasvatusmeetoditest ning lasteaia võimalustest ja koostööst pakkuda kasvatusalast tuge. Teema on oluline, sest lasteaiaaegase lapse peamise kasvukeskkonna kujundavad nii lapse perekond kui ka lasteaed ning seetõttu on oluline, et kahe osapool vahel valitseks partnerlus ja koostöö.

Uurimistöös kasutati kvantitatiivset lähenemisviisi. Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsimustikku.

Uurimistulemuste analüüsimisel selgus, et kuigi vanemad hindavad oma kasvatuslikke oskusi piisavaks, soovivad nad neid siiski täiendada. Suurem osa vanematest näeb, et lasteaed mängib kasvatusalasel nõustamisel suurt rolli, ent leidis ka neid, kes nii ei arvanud. Peamiselt ootavad vanemad lasteaialt omavahelist koostööd, sh regulaarset tagasisidet lapse kohta, otsest juhendamist, soovitusi ja praktilisi näiteid.

Uurimistulemuste põhjal saab teha järgmised järeldused:

- Lapsevanemad hindavad oma kasvatusalaseid teadmisi piisavaks, ent peavad siiski vajalikuks oma teadmisi täiendavalt arendada;
- Suur osa vanematest peab lasteaia rolli vanemate kasvatusoskuste arendamisel oluliseks;
- Vanemad ootavad lasteaialt koostööd ja regulaarset tagasisidet oma lapse kohta, mis hõlmaksid muuhulgas kasvatusalaseid juhiseid ja soovitusi ning praktilisi näiteid, kuidas ühe või teise ette tuleva situatsiooniga kodus toime tulla;
- Vanemad on valmis osalema lasteaia poolt korraldatavatel kasvatusalastel koolitustel;

- Senist lasteaia poolset nõustamist hindavad suur osa uurimuses osalenud vanematest piisavaks, samas leidis ka neid, kelle hinnangul on senine nõustamine olnud ebapiisav.

Käesoleva uurimistöö piiranguks oli valimi väiksus, millest tulenevalt ei ole võimalik uurimistulemusi üldistada. Seega saab uurimistulemustest tulenevaid järeldusi teha uurimuse valimi kohta, kuid mitte tervikuna kõigi lapsevanemate või lasteaedade kohta. Kuivõrd on tegemist olulise teemaga, saab edaspidi parema ülevaate saamiseks korrata uuringut ka teistes asutustes ning seejärel tulemusi võrrelda.

Töö praktiline väärtus seisab selles, et antud tulemusi saavad kasutada uurimuses osalenud lasteaedade juhid saamaks sisendit selle kohta, millised ootused on vanematel lasteaiale seoses kasvatusalaste teadmiste toetamisega, millised on vanemate soovitatavad viisid kasvatusalaseid teadmisi hankida ning milline on nende valmisolek kasvatusalaseid teadmisi täiendada.

Tulemustele toetudes teeb autor kaks ettepanekut:

- Viia uurimuses osalenud lasteaedadel käesoleva uurimistöö tulemuste põhjal läbi oma lasteaiaõpetajate ja lapsevanematega täiendavad intervjuud või fookusgruupiintervjuu, selgitamaks välja täpsemad osapoolte ootused seoses kasvatusalaste oskustega, et lasteaial oleks võimalik seejärel koostöös vanematega kavandada veelgi täpsem kasvatusalaste oskuste ja teadmiste toetamise strateegia.

- Korraldada käesolevas uurimuses osalenud lasteaedadel lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate jaoks kasvatusalaseid teadmisi ja oskusi tõstvad ühiseid koolitusi. Käesolevalt on teada, et vanematel on valmisolek sellistel koolitustel osaleda ning autori hinnangul aitaks ühine teadmiste omandamine kaasa ka edaspidisele koostööle.

Lõpetuseks võib öelda, et antud töö eesmärk sai täidetud ning uurimisküsimused leidsid vastused. Autor on välja toonud olulisemad tööst tulenevad järeldused ning teinud töö tulemustest lähtuvalt lasteaedadele kaks praktilist ettepanekut.

ALLIKAD

- Aas, K. (2011). Kodu ja kooli koostöö. Tartu: Tartu Linnavalitsuse haridusosakond, Norra Lillegardeni tugikeskus
- Allmann, S. (2006). Õnnestunud arenguestluse eeldused koolieelses lasteasutuses. Rmt. A.
- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus. Rmt Kulderknup, E. (Koost.) Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Kirjastus Studium.
- Tiko, S. Alman. (koost.). Arenguestlus lasteaia. Teaja Toimeta. Tallinn: Ilo
- Bramesfeld, K. D., Carrick, A. C., Lessmeier, S. L., Nicoloff, A. N., Keiser, M. E., Metter, S. A. (2013). Parental Involvement in a Childcare Center: Assessing Predictors of SchoolBased Involvement. Psi Chi, the International Honor Society in Psychology, 18(3).
- Fullan, M. (2006). Uudne arusaam haridusmuutustest. Tartu: Atlex
- Gelfer, J.I. (1991). Teacher-Parent Partnerships: Enhancing Communications. Childhood education, 164.
- Ginter, J. (2009). Lapsevanemate ja kooli koostöö. Kättesaadav: <https://docs.google.com/document/d/1Y5svopGBPpP2QHN0rDkYSlnaNCIdgyDQax58XiEHhyA/edit?hl=en&pli=1>
- Craig, G. J.(2000). Psihologija razvitija. (7. trükk). Sankt-Peterburg: Piiter.
- Haenly,P.A.& Torrance, P.E. (1995). Assasment of Creativity in Children and Adolescents.
- Hea lasteaia mudel. Loetud aadressil: <https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/hea-kooli-mudel> [20. veebruar 2023]
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Kirjastus Medicina
- Häidkind, P., Palts, K. (2014). Lapse arengu hindamine ja koostöö lapsevanematega. Rmt.
- Pillmann, J., Ennok, K., Villems, K., Peterson, T. (Koost) Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele. Haridus- ja Teadusministeerium.

Kesanurm, P. (2012). Laste mängulisus ning selle seosed vanemate uskumuste ja soovidega. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Knopf, H., T., Swick, K., J., (2007). How parents feel about their child's teacher/school: implications for early childhood professionals. Early Childhood Education Journal, Vol. 34, No. 4, Külastatud aadressil https://www.researchgate.net/publication/225422900_How_Parents_Feel_About_Their_Child's_TeacherSchool_Implications_for_Early_Childhood_Professionals/download

Kolga, V. (1998). Laps erinevates arengukeskkondades. Rmt. Veisson, M. (Koost.) Väikelaps ja tema kasvukeskkond. Tallinn: TPÜ Eelkoolipedagoogika Õppetool.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Loetud aadressil: (<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>). [20. veebruar 2023]

Kraav, I. (1998). Vanematekasvatuse olemus ja vajadus vanemate kasvatamiseks kaasaegses Eestis. Perekasvatus ja selle teostamise võimalused tänapäeva Eestis. Tartu HO, EAPS-i Tartu osakond ja Tartu õppekeskus.

Kraav, I. (2011). Mida teha, et laps kuulaks sõna? Perekasvatuse instituudi veebiväljaanne. <https://perekasvatuseinstituut.wordpress.com/2015/02/25/mida-teha-et-laps-kuulaks-sona>

Kropp, P. (2001). Mina olen lapsevanem, sina ole laps. Odamees OÜ

Kullamaa, M. (2015). Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle saare maakonna näitel. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Kättesaadav: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48130/maarja_kullama.pdf (viimati vaadatud 22.04.2023)

Kullaste, S. (2012). Täiskasvanu õppimine ja õppimisvõimalused lapsevanemana. [Magistritöö]. Tallinna Ülikool: Andragoogika osakond

Kuurme, T. (2020). Vabadusvõitlus kasvatus vastu. Eesti kultuurileht Sirp. <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/vabadusvoitlus-kasvatuse-vastu/>

Kõnnussaar, T. (2009). Pere ja kodu veebiväljaanne. Kas laps peab sõna kuulama? <https://perejakodu.delfi.ee/artikkel/82317198/kas-laps-peab-sona-kuulama>

Kõnnussaar, T. (17. dets. 2021). Koostöö on enam kui koos töötamine

<https://opleht.ee/2021/12/koostoo-on-enamat-kui-koos-tootamine/>

Kööp, K. Koostöö lapsevanematega. (2017). Rmt. K. Nugin, T. Õun (koost.). Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias. Tartu: Atlex.

Laste ja perede arengukava 2012-2020. (2011). Sotsiaalministeerium. Külastatud aadressil

https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/laste_ja_perede_arengukava_2012_-_2020.pdf

Lepik, P. (2009). Lapse arendamine algab hällist. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Li, P. (2022). 7 Science-Proven Steps To Motivate Your Child

<https://www.parentingforbrain.com/what-motivates-your-child/>

Lukk, K. (2007). Kooli ja kodu koostöö. Rmt. M. Veisson, V.-R. Ruus. (koost.). Eesti kool 21. saiandil: kool kui arengukeskkond ja õpilase toimetulek Tallinna: TLÜ kirjastus

Meresmaa, P. (2017). Perekonnaõpetus. Kasvatus.

<https://sites.google.com/tg.edu.ee/perekonnaopetus/4-kuidas-olla-hea-lapsevanem/4-3-kasvat us>

Mitt, M. (2018). Koos Suudame Palju. Tallinn: MTÜ Väärtuskoolitus

Nevski, E.; Vinter, K. (2015). Lapsevanemate hinnangud juhendamistrateegiatele puutetundliku ekraani kasutamisel väikelapseas. Eesti Haridusteaduste Ajakiri, nr 3(2), 2015, 54–78. Loetudaadressil:

<http://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/ha.2015.3.2.03/7440/e> [20. veebruar 2023]

Nugin, K. (2005). Kodu kui kasvukeskkond. Rmt. Kivi, L. & Sarapuu, H. (Koost.) Laps ja Lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat. Tartu: Atlex

Ots, L. (2009). Kuidas last kooliks ette valmistada? 200 head harjutust koolieelikule. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Peterson, T.; Suur, S.; Õun, T. (2010). Väärtused lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuses.

Veisson, M. (Toim.). Väärtused koolieelses eas: väärtuskasvatus lasteaias. (87–106). Tartu:

Tartu Ülikooli eetikakeskus. Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste Instituut.

- Porter, L. (2002). *Educating young children with special needs*. Sage Publications Ltd
- Rebane, J. (1997). *Kes sa oled*. Tallinn. TPÜ Kirjastus
- Ritso, E. (1992). *Lasteaiakasvatuse põhiprobleeme*. Haridus 4.
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2008). *Preschool–home cooperation in change*. *International Journal of Early Years Education*, 16(2)
- Senge, P. (2009). *Oppiv kool. Viie distsipliini käsiraamat kõigile haridustöötajatele, lapsevanematele ja kõigile, kellele haridus korda läheb*. Tartu: Atlex.
- Skogen, K., Holmberg, J. B. (2004). *Kohandatud õpe ja kaasav kool*. Tartu: El Paradiso
- Suur, S. (2014). *Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses*.
- Sööt, M., Saarma, I. 1994. *Pereks kasvamine*. Tallinn: AS Aru
- Tarkvanem. (2015). *Erinevad kasvatusstiilid. Suhe lapsega*. Artiklid. <https://tarkvanem.ee/kasvatamine-artiklid/erinevadkasvatusstiilid/>
- Tiit, E.-M. (2001). *Leibkonnatüübiga seotud riskid lapse elus*. [http://www.undp.ee/child/html\(2001 jaanuar 31\)](http://www.undp.ee/child/html(2001%20jaanuar%2031)).
- Tuulik, M. (2006). *Kõlbeline kasvatus*. Tallinn: OÜ Vali Press.
- Tuulik, M. (2011). *Kirjutatud read, kasvatuses, eetikast, Õpetajast*. Tallinn: Ortwil. <https://docplayer.fi/57479210-Maie-tuulik-kirjutatud-read-kasvatusest-eetikast-opetajast.html>
- Tähtla, Ö. (27. november 2015. a.). *Soome professor: Lapse õnn on kõige tähtsam*. <http://opleht.ee/26809-soome-professor-lapse-onn-on-koige-tahtsam>
- Uggur, A. (2011). *Koolieelse lasteasutuse direktori roll koostöökolmnurgas direktor – lapsevanem – õpetaja*. Kättesaadav: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/19260/Uggur_Ave.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 23.04.2023)
- Vanemlus ja erinevad kasvatusstiilid. (s.n.). Tartu Täiskasvanute Gümnaasium. Kasutatud 06.05.2023, <https://moodle.ag.tartu.ee/mod/resource/view.php?id=2922&forceview=1>

Õun, T., Suur, S. (2009). Lasteaia tegevuse ja peredega koostöö alused. Rmt. L. Kivi, H. Sarapuu. *Lasteaialaps peres*. Tartu: Atlex.

Zhang, N., Yu, D., Guo, K. (2021). Home-School Cooperation in Rural Kindergartens: A Survey Study with Chinese Kindergarten Teachers. *Australian and International Journal of Rural Education*, 61 (2).

Lisa 1

Ankeet

Lugupeetud lapsevanem!

Vastates järgnevatele küsimustele, aitate välja selgitada kui vajalikuks peavad lapsevanemad oma kasvatusoskuste tõstmist ning milliseks hindavad kasvatusalase nõustamise vajalikkust ja võimalusi lasteaias. Vajadusel kommenteerige, põhjendage. Ankeet on individuaalne ja anonüümne. Andmeid kasutatakse üldistatud kujul.

Koostööle lootma jäädes

Anete Mäemets

Kontakt: anetemaemets@gmail.com

1. Vanus

- kuni 25 aastat
- 26-35 aastat
- 36-45 aastat
- 46-55 aastat
- 56 + aastat

2. Teie haridustase

- põhiharidus
- kesk(eri)haridus
- kõrgharidus

3. Laste arv peres

- üks laps
- kaks last
- kolm last
- neli ja rohkem

4. Kas vastajaks on

- lapse ema
- lapse isa

5. Milliseks hindate oma teadmisi lapse kasvatamisest ja

arendamisest? o Täiesti piisavad

- Enam vähem piisavad
- Keskmised
- Oman algteadmisi
- Teadmised puuduvad

6. Kust olete saanud oma kasvatusalased teadmised? Märkige kõik enda jaoks sobivad variandid.

- Internetist
- Kolleegidelt
- Sõbrad-tuttavad
- Oma vanematelt/ vanavanematelt
- Koolitustelt/kursustelt/loengutest
- Raamatutest/ajakirjadest
- Lasteaiaõpetajalt (õpetaja abilt)

Muu(nimetage).....

7. Kui olete saanud kasvatusalast teavet internetist, siis peamiselt kust (nimetage vähemalt kolm allikat)?

.....

8. Kui olete saanud kasvatusalast nõu raamatutest/ajakirjadest, siis palun nimetage vähemalt kolm väljaannet.

.....

9. Kui vajalikuks peate oma kasvatusalaste oskuste täiendamist?

- Väga vajalikuks
- Pigem vajalikuks
- Ei oska öelda
- Pigem mitte vajalikuks
- Täiesti ebavajalikuks

Palun põhjendage lühidalt

.....

10. Milline on teie jaoks sobivaim viis oma kasvatusalaste oskuste arendamiseks? Märkige kõik enda jaoks sobivad variandid.

- Internet (veebipõhine õpe)
- Sõprade-tuttavatega vestlustest
- Oma vanematelt/ vanavanematelt nõu küsides
- o Koolitustelt/kursustelt/loengutest osalemine
- o Raamatutest/ajakirjadest teabe hankimine
- o Vestlus lasteaiaõpetajaga
- o Spetsialisti poole pöördumine (psühholoog, logopeed)
- o Muu (nimetage palun).....

Vastates järgnevale küsimusele, palun märkige sobivaim variant ristikesega.

11. Kas vajate nimetatud teemadel lapsevanemana tuge/nõustamist?

	Ei vaja tuge/nõustamist	Vajan mõnikord tuge/nõustamist	Vajan tuge/nõustamist
Lapse jonniga toimetulek			
Lapsele piiride Vajan mõnikord tuge/nõustamist seadmine			
Lapsevanema enesekehtestamine			
Lapse loovuse arendamine			
Lapse sotsialiseerumine/ sotsiaalsete oskuste arendamine			
Mänguoskuste arendamine			

Kõne arendamine			
Matemaatilised oskused			
Enesekohaste oskuste arendamine			
Lasteaiaiga kohanemine			
Laps on agressiivne ja kakleb			

12. Kus on teie arvates kõige parem leida/saada kasvatusalast nõu ja tuge (sobivaim viis)?

Nimetage palun vähemalt kolm varianti, mida kasutate kõige rohkem

- a)
- b)
- c)

.....

13. Kui otsite kasvatusalast teavet internetist, siis peamiselt kust (nimetage vähemalt kolm allikat)?

.....

14. Kui raamatutest/ajakirjadest, siis palun nimetage vähemalt kolm väljaannet.

.....

15. Kas olete osalenud vanematele mõeldud

- koolitustel? o Mitte kunagi
- o Mõned üksikud korrad
- o Vähemalt 1-2 korda aastas o
- Vähemalt 1-2 korda kuus

16. Kui olete osalenud, siis nimetage palun millistel

.....

17. Kui oluliseks peate lasteaia rolli vanemate kasvatusoskuste arendamisel?

- o Väga oluliseks
- o Pigem oluliseks
- o Ei oska öelda

- o Pigem mitte oluliseks
- o Täiesti ebaoluliseks

Palun põhjendage lühidalt

.....

18. Palun kirjeldage lühidalt oma ootusi lasteaiale nõustamisel

.....

19. Kuidas hindate praegu lasteaiapoolset nõustamist?

- o Täiesti piisav
- o Enam vähem piisav
- o Ebapiisav

Palun selgitage.....

20. Kas osaleksite lasteaias/ rühmas toimival kasvatusalasel loengul/koolitusel /õppepäeval?

- o Jah
- o Ei

21. Kui sageli võiksid lasteaias toimuda kasvatusseemased puudutavad loengud/koolitused?

- o Kord kuus
- o Kaks korda õppeaastas
- o Üks kord õppeaastas
- o Harvem kui kord õppeaastas
- o Mitte kunagi

22. Millistel teemadel võiksid need toimuda? Nimetage kolm kõige huvipakkuvat. Kui Teie arvates pole need vajalikud, tõmmake punktiiridele kriipsud.

1. 2. 3.

23. Kui Teie lapse rühmas/lasteaias toimuksid kasvatusalased koolitused, siis kui sageli nendel osaleksite?

- o Võimalusel iga kord
- o Ainult siis, kui teema mind huvitab/puudutab
- o Mitte kunagi

Täna vastamast!